

«Τα σπύρτα τέλειωσαν και φωτιά δεν άναψε»

23/6/14

ΓΙΩΡΓΟΣ Ν. ΠΟΛΙΤΗΣ (επίκουρος καθηγητής Κοινωνικής Φιλοσοφίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ στον ΓΙΩΡΓΟ ΚΙΟΥΣΗ

«Πραγματική αιτία της κατάρρευσης είναι ο εθισμός στην αναξιοκρατία και την ατιμωρησία, που μετέβαλε την Ελλάδα σε χώρα του υπαρκτού παραλογισμού. Μόνο εάν υπερβούμε τον παραλογισμό μπορούμε να ελπίζουμε σε κάτι ουσιαστικό και ελπιδόφορο»

«Δεν θεωρώ ότι φταίει το πολιτικό σύστημα, η κοινοβουλευτική δημοκρατία, για όσα συμβαίνουν, και όσοι διαφωνούν, ας μας πουν με τι προτείνουν να την αντικαταστήσουμε. Κατά την εκτίμησή μου, αυτό που φταίει είναι η άλωση του πολιτικού συστήματος από τον κομματισμό. Αποτέλεσμα αυτής της άλωσης είναι ότι ο τόπος που γέννησε τη δημοκρατία διοικείται από έναν ημιφεουδαρχικό, κοτζαμπάσικο μηχανισμό. Αντίθετα, όμως, με ό,τι κηρύττουν λογής λογής πολέμοι του κοινοβουλευτισμού, αυτή η τροπή δεν αποτελεί αναπόφευκτο γνώρισμα του πολιτεύματος, αλλά πολύ συγκεκριμένη εντόπια παραφθορά του. Αυτό είναι που πρέπει να αλλάξει».

Μιλάμε με τον Γιώργο Ν. Πολίτη, επίκουρο καθηγητή Κοινωνικής Φιλοσοφίας και συγγραφέα του βιβλίου «Να σηκωθούμε όρθιοι – Η επανάσταση της κοινής λογικής» που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Ψυχογιός.

*** Γιατί οι οικονομικές αναγνώσεις δεν αρκούν για την κατανόηση της ελληνικής κρίσης; Τι περισσότερο μπορεί να προσφέρει η φιλοσοφική προσέγγιση;**

- Ο οικονομισμός, η αντίληψη πρωτοκαθεδρίας της οικονομίας είναι άγονη και ρηχή. Από τη μια μεριά, οι αντιμνημονιακοί οικονομολόγοι υποστηρίζουν ότι η χώρα σαρώθηκε από την κρίση επειδή βρέθηκε εκτεθειμένη απέναντι στους ισχυρούς. Από την άλλη, οι μνημονιακοί επιμένουν ότι η κρίση είναι αποτέλεσμα κακοδιαχείρισης και οκνηρίας. Και οι δύο προσεγγίσεις έχουν μερίδιο στο δίκαιο, αλλά καμία δεν μπορεί να λύσει το πρόβλημα. Κι αυτό επειδή φτάνουν έως το σύμπτωμα και όχι στο αίτιο. Αυτό που δεν μπορούν να δουν είναι για ποιο λόγο η χώρα βρέθηκε εκτεθειμένη και γιατί ο ίδιος λαός που την έστησε όρθια μέσα από τα χαλάσματα της δεκαετίας του '40 κατέπεσε σήμερα σε υπόδειγμα κακοδιαχείρισης και οκνηρίας.

*** Βαθύτερη η κρίση;**

- Η ελληνική οικονομική κρίση μπορεί να κατανοηθεί μόνο ως συνέπεια μιας βαθύτερης κρίσης αξιών. Εξαιτίας της επικράτησης ενός πλέγματος αγκυλωμένων ιδεολογικών αντιλήψεων, στη χώρα μας δεν επιβραβεύεται το καλό και δεν τιμωρείται το κακό. Πραγματική αιτία της κατάρρευσης είναι αυτός ο εθισμός στην αναξιοκρατία και την ατιμωρησία, που μετέβαλε την Ελλάδα σε χώρα του υπαρκτού παραλογισμού. Μόνο εάν υπερβούμε τον παραλογισμό μπορούμε να ελπίζουμε σε κάτι ουσιαστικό και ελπιδόφορο. Εφ' όσον η ηθική κρίση δεν ξεπεραστεί και τη θέση της διάχυτης ανομίας δεν πάρει μία κοινωνία δικαίου, τίποτα δεν μας βγάζει από τη δίνη, όσα «αριστερά» ή «δεξιά» οικονομικά μέτρα και εάν παρθούν. Στις περιόδους γαλήνης, πολλοί θεωρούν τη φιλοσοφία ως ανούσιο διανοητικό παιχνίδι. Ωστόσο, στους ταραγμένους καιρούς, όταν η κοινωνία έρχεται κατάματα με την άβυσσο, τότε οι στατιστικές αναλύσεις δεν τη βοηθούν. Η φιλοσοφία όμως μπορεί να το κάνει, αποκαλύπτοντας το νόημα, τις αρχές και τις συνέπειες που κρύβονται πίσω από την επιλογή μιας πράξης. Αυτός είναι ο ιδανικός καιρός της φιλοσοφίας.

*** Γιατί η ελληνική κοινωνία δεν εξεγείρεται, παρά τη μεγάλη διάρκεια και το εύρος της κρίσης;**

- Για δύο λόγους. Ο πρώτος είναι ότι παρά τα μεγάλα δεινά, την ύφεση και την ανεργία, η κοινωνία αντιλαμβάνεται ότι, σε περίπτωση που εξεγερθεί, έχει ακόμη να χάσει πολύ περισσότερα από τις αλυσίδες της. Ο δεύτερος είναι ότι η συχνά προβαλλόμενη εικόνα της ελληνικής κοινωνίας ως πυριτιδαποθήκης που περιμένει ένα σπύρτο για να ανατιναχθεί ήταν απλώς μια αυταπάτη. Τα σπύρτα τέλειωσαν και φωτιά δεν άναψε. Κι αυτό συνέβη, επειδή δεν υπήρχε αντίστοιχη προδιάθεση. Ανεξάρτητα από το τι νόμιζαν ή επιθυμούσαν πολλοί, η κοινωνία δεν είναι πλειοψηφικά επαναστατική. Γι' αυτό, άλλωστε, και η κρίση αντί να τη ριζοσπαστικοποιήσει, έσπρωξε μεγάλο μέρος της στους χώρους της πιο σκοτεινής αντίδρασης.

*** Το ελληνικό πρόβλημα είναι αναπόφευκτη συνέπεια του καπιταλιστικού συστήματος και του φιλελευθερισμού που τον στηρίζει;**

- Όχι βέβαια. Αυτή είναι μια αφελής και αναχρονιστική προσέγγιση, που εγκλωβίζει τον άνθρωπο σε μια μεσσιανική αντίληψη σωτηρίας: αν όλα μας τα προβλήματα έχουν ως αίτιο τον καπιταλισμό, τότε δεν μπορούμε να κάνουμε τίποτα για την επίλυσή τους, αν προηγουμένως δεν ανατρέψουμε τον καπιταλισμό. Επομένως, έως ότου η ανθρωπότητα επανακαταλάβει τα Χειμερινά Ανάκτορα, είναι καταδικασμένη να υπομένει. Ωστόσο, ο άνθρωπος δεν είναι στρατιώτης της Ιστορίας, έχει μία ζωή να ζήσει και πρέπει να προσπαθήσει να τη ζήσει όσο το δυνατόν καλύτερα. Ο καπιταλισμός έχει μεγάλες αδυναμίες, όμως ο φιλελευθερισμός ως ηθική και πολιτική θεωρία παρέχει και μεγάλες δυνατότητες. Στην Ελλάδα αυτές παραμένουν αναξιοποίητες. Εφ' όσον οι

πολίτες τις αξιοποιήσουν, τότε η ζωή τους μπορεί να βελτιωθεί πραγματικά – σε αυτόν τον κόσμο, όχι μετά τη Δευτέρα Παρουσία της Επανάστασης.

*** Πού οφείλεται η έξαρση του μεταναστευτικού προβλήματος;**

- Το μεταναστευτικό είναι παγκόσμιο πρόβλημα. Στη χώρα μας, εκτός από το γεωγραφικό παράγοντα, πήρε εκρηκτικές διαστάσεις για δύο λόγους: αφ' ενός επειδή τα κεντρώα και δεξιά κόμματα που κυβέρνησαν δεν μπόρεσαν να το αντιμετωπίσουν και αφ' ετέρου επειδή η Αριστερά που δεν κυβέρνησε, αλλά ιδεολογικά ηγεμόνευσε, απαγόρευε να ειπωθεί ως πρόβλημα. Η Δύση βαρύνεται για τα γεωπολιτικά παιχνίδια, τους πολέμους, την κλιματική αλλαγή και την οικονομική κατάσταση του Τρίτου Κόσμου. Επομένως, έχει μια ηθική οφειλή προς τους μετανάστες. Ωστόσο, όσο κι αν ένας άνθρωπος συμπονέσει τον πλησίον του, δεν μπορεί να βοηθήσει όλους τους φτωχούς της Γης. Αντίστοιχα, η Ελλάδα, όντως, έχει μερίδιο ευθύνης για τα δεινά των χωρών απ' όπου προέρχονται οι μετανάστες. Εν τούτοις δεν έχει ούτε το αποκλειστικό ούτε το μεγαλύτερο -ούτε καν μεγάλο- μερίδιο σε σχέση με τις άλλες χώρες της Ε.Ε. Δεν έχει ηθική υποχρέωση να δεχθεί ανεξέλεγκτα υψηλό αριθμό μεταναστών, πολύ περισσότερο αφού έτσι οδηγείται και η ίδια στην εξαθλίωση. Εάν σε μια χειμαζόμενη χώρα 10.000.000 κατοίκων συρρεύσουν 10.000.000 εξαθλιωμένοι μετανάστες, το πρόβλημα του Τρίτου Κόσμου δεν θα λυθεί· απλώς η χώρα θα καταρακυλίσει κι αυτή στον Τρίτο Κόσμο.

enet.gr